

pro nepředvídatelnost dražebního výtěžku. Tak je tomu i v souzené věci, kdy za shora uvedených okolností nelze mluvit o tom, že by nemovitosti, o které jde, při jejich vysoké odhadní hodnotě měly již proto, že jsou zatíženy asi stejně vysokými oddělnými právy, nepatrnou hodnotu pro společnou podstatu. Bylo proto odepráno schválení pro nedostatek podmínek § 125, odst. 5, konk. ř.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu některých konkursních věřitelů.

Důvody:

Podle § 121, odst. 5, konk. ř. č. 64/1931 Sb. z. a n. lze ponechat úpadci k volnému nakládání jen věci nepatrné hodnoty. V pamětním spise k § 119, odst. 5, konk. ř. č. 337/1914 ř. z., jenž jest shodný s § 121, odst. 5, konk. ř. č. 64/1931 Sb. z. a n., bylo vyloženo, že by nebylo účelné řídit se ztrnulým pravidlem o nutnosti soudního prodeje i tam, kde by se prodejem nedosáhlo žádného užitku pro konkursní podstatu, a že bezcenné věci, jako krámy na půdě (»Bodenkram«), přinesou sotva kdy výtěžek pro konkursní podstatu, kdežto pro úpadce mohou přece míti nějakou cenu. Nelze ovšem míti za to, že věcmi nepatrné hodnoty mohou býti jen věci movité, poněvadž věcmi jest rozuměti i věci nemovité (§§ 283, 293 obč. zák.). Lze proto zásadně i nemovitost, která je tak předlužená, že není žádné naděje, že by její zpeněžení přineslo konkursní podstatě nějaký užitek, pokládati za věc hodnoty nepatrné, ale to platí o nemovitosti, jejíž hodnota jest nepatrná sama o sobě, nehledíc k jejímu zatížení. Jde-li však v souzeném případě o takovou nemovitost, která má sama o sobě odhadní hodnotu 916.567 Kč 60 h, nebo (jak stěžovatel tvrdí) třebas jen 150.000 Kč, tedy nelze, dokud se zpeněžení nestalo, dospěti k bezpečnému závěru, že její zpeněžení nepřinese konkursní podstatě žádný užitek, i když nemovitost jest značně zatížena. Neboť pak by se budovalo na pouhých domněnkách, jejichž skutkové předpoklady nelze dosud zjistiti. Není-li tudíž dostatečného skutkového podkladu pro závěr, že zpeněžení nemovitosti nepřinese žádného užitku pro konkursní podstatu, nelze schváliti usnesení věřitelského výboru, aby nemovitost byla ponechána úpadci k volnému nakládání.

Čís. 17076.

Placením »ze svého« ve smyslu § 896 obč. zák. není toliko užití takového jmění, které má spoludlužník již v době vzniku svého solidárního závazku k zaplacení celého dluhu, t. j. kterým plátce zmenšuje svůj dosavadní již trvající majetek; stačí, že spoludlužník zaplatil celý solidární dluh sám (§ 891 obč. zák.).

Když pojistitel zaplatil za solidárního spoludlužníka, který byl u něho pojištěn proti následkům zákonné odpovědnosti, poškozené třetí

osobě celý dluh, k jehož zaplacení byl zavázán i nepojištěný spoludlužník, jest oprávněn domáhati se na nepojištěném spoludlužníku náhrady podílu připadajícího na tohoto spoludlužníka, postoupil-li pojištěný spoludlužník svůj rozvrhový postizní nárok pojistiteli.

Byl-li obsah § 62, odst. 1, zák. o poj. smlouvě č. 501/1917 ř. z. pojat do pojistné smlouvy, platí ono ustanovení i při odpovědnostním pojištění, a to též co do postizního nároku pojistníkovy podle § 896 obč. zák.

Vymohl-li si pojistník postihem na nepojištěném spoludlužníku příslušný podíl připadající na tohoto spoludlužníka, může se pojistitel, který zaplatil za pojištěného spoludlužníka, domáhati na pojistníku onoho podílu pro bezdůvodné obohacení (§ 1435 obč. zák.), a to i tehdy, kdyby mu nárok ten nebyl postoupen.

(Rozh. ze dne 19. října 1938, Rv I 513/38.)

Srov. rozh. č. 4461, 7731, 13272 Sb. n. s.

Ing. Jiří Č. a Ladislav M., podnikatelé staveb vodovodů v Č., se u žalující pojišťovny pojistili proti následkům zákonné odpovědnosti a zaplatili žalobkyni na prémii z pojistky částku 5.453 Kč 70 h. Podle pojistného návrhu i pojistky, má-li pojistník nárok na náhradu škody proti osobě třetí, přechází jeho nárok na pojišťovnu potud, pokud nahradí škodu pojistníkovi. Jmenovaní pojistníci zároveň s žalovaným, který byl v době nehody jejich zaměstnancem ve stavebním podniku, na který se vztahovalo dotčené pojištění, byli za trvání uvedeného pojištění uznáni vinnými přestupkem podle § 335 tr. z., a to pro nehodu, kterou utrpěl Václav D. dne 30. září 1931 tím, že se pod ním na ulici v R. před domem č. p. 61 sesula půda a důsledkem toho bylo mu pádem do hluboké vykopávky způsobeno zranění. Rozsudkem krajského soudu v K. H. byli pak všichni tři uznáni povinnými nahraditi Václavu D. rukou společnou a nedílnou škodu 14.000 Kč s přísl. a žalobkyně zaplatila důsledkem povinného pojištění Václavu D. za pojistníky celkem 10.270 Kč 05 h, t. j. přisouzenou náhradu 14.000 Kč s přísl. Tvrdíc, že uvedeným způsobem zaplatila i za žalovaného připadající na něho třetinu, t. j. 5.423 Kč 35 h a že na ni přešla práva pojistníků Ing. Č. a Ing. M., domáhá se na žalovaném zaplacení řečené částky. Soud první stolice zamítl žalobu. Důvody: Žalobkyně ve svém přednesu výslovně prohlašuje, že svůj nárok opírá o ustanovení § 896 obč. zák., který v první své větě praví: »Spoludlužník zavázaný rukou nerozdílnou, který zaplatil celý dluh ze svého, jest oprávněn, byť mu ani věřitel práva nepostoupil, žádati na ostatních náhradu, a to rovným dílem, není-li mezi nimi jiného zvláštního poměru.« Jde tudíž o případ rozvrhového postihu, jehož podmínky jsou tyto: a) solidarita na straně dlužníků, které neváže žádný jiný vnitřní poměr, b) zapravení dluhu.

jedním ze spoludlužníků anebo zhlazením dluhu vůbec na útraty jednoho ze spoludlužníků; c) plátce nabývá postihového nároku již pouhým zaplacením dluhu, tedy ex lege. V souzené věci zaplatila částku 19.270 Kč 05 h Václavu D. žalobkyně, a to jak sama praví, »v důsledku pojištění povinného ručení Ing. Jiřího Č. a Ing. Ladislava M.«, neplatila tudíž cizí dluh, nýbrž proto, že k tomu byla vůči svým pojistníkům vázána smlouvou, a splnila tudíž svůj vlastní závazek z pojistné smlouvy, kterou právě převzala nebezpečí cizí škody, obdrževši za to vzájemnou hodnotu v zaplacené prémii, vypočítané podle pojistné statistiky na její úhradu, ano i obchodní zisk. Nebyla tudíž žalobkyně vůbec solidární spoludlužnicí s žalovaným vůči poškozenému Václavu D. ani nevstoupila podle §§ 1358 a 1404 obč. zák. v práva uspokojeného věřitele a nepřechází na ní nárok tohoto věřitele proti cizímu dlužníku, za něhož zaplatila. Je sice zřejmé, že žalovaný jako nepojištěný spoluvinník nehody má určitý zisk, rovnající se zažalované částce, z toho, že žalobkyně zaplatila celou škodu, za niž byli pojistníci Ing. Č. a Ing. M. odpovědní. To však nerozhoduje, neboť pojistná smlouva je smlouva odvázná, kterou pojišťovna přejímá cizí nebezpečí a ručí po případě i za nahodilou škodu. Neodůvodněný zisk by však měl význam jen tehdy, kdyby na druhé straně byla tím jiná osoba poškozena, neboť jen tuto zásadu zná občanský zákon (§§ 335, 1431, 1447 obč. zák.) a lze ji vyjádřit slovy, že se nikdo nesmí obohatit na újmu jiné osoby. V souzeném případě však nikdo škodu netrpí. Žalobkyně ji netrpí proto, že splnila zaplacením škody jen svou smluvní povinnost, kterou by musila právě tak splnit, kdyby celou škodu zavinili výhradně její pojistníci Ing. Č. a Ing. M. Škodu však neutrpěli ani tito pojistníci, neboť ani oni nebyli nuceni vynaložit důsledkem škodné události více, než kdyby k ní nebylo došlo. Jmenovaní pojistníci zaplatili sice žalobkyni na prémii z pojistky, o niž jde, 5.453 Kč 70 h, avšak zaplacením této částky ani jim nevznikla žádná škoda, nýbrž placení to jest pokládati opět pouze za splnění jejich smluvní povinnosti vůči žalobkyni z pojistné smlouvy, při čemž opět nutno zdůraznit, že šlo o smlouvu odváznou, při níž vzpomnutí pojistníci musili předem počítati s tím, že snad k žádné škodné resp. k pojistné události ani nedojde. Jestliže přece k pojistné události došlo, avšak pojistníci sami v dalším nic ze svého majetku k úhradě vzniklé škody nezaplatili, nevznikla jim škodnou událostí resp. zaplacením škody žádná újma a nelze proto přičísti zisku žalovaného žádného významu z toho, že veškerou škodu zaplatila žalobkyně. Ostatně jest uvést i to, že § 896 obč. zák. mluví o dlužníku, který zaplatil celý dluh ze svého; i kdyby se tudíž mělo míti za to, že pojistníci žalobkyně, platíce jí prémii v částce 5.453 Kč 70 h, platili vlastně za žalovaného, nebyly by tu podmínky § 896 obč. zák., poněvadž by částkou 5.453 Kč 70 h nebyl zapraven ani podíl náhrady škody připadající na jednoho z pojistníků a zákon předpokládá zaplacení celého dluhu. To provedla ovšem žalobkyně, ale mezi ní a žalovaným není zase poměr předpokládaný ustanovením § 896 obč. zák. Není proto po právní stránce závažné

ustanovení pojistné smlouvy, že nárok na náhradu škody, jenž přísluší pojistníku proti třetí osobě, přechází na pojišťovnu potud, pokud nahradí škodu pojistníkovi, a to tím spíše, že se pojistné podmínky dotýkají pouze poměru mezi žalobkyní a jejími pojistníky, nikoliv poměru žalobkyně k žalovanému, kdežto v souzené věci je rozhodující pouze poměr mezi žalovaným a pojistníky žalobkyně Ing. Č-em a Ing. M-em. Ostatně poukazuje soud na důvody rozhodnutí č. 4461 a 7731 Sb. n. s., s nimiž souhlasí. Ani to, že žalovaný byl v době škodné události zaměstnancem pojistníků žalobkyně Ing. Č-a a Ing. M-a, a to právě na stavebním podniku, na který se vztahovala pojistná smlouva a kde se nehoda sběhla, nepokládá soud za rozhodující. Tento služební poměr není tudíž »jiným zvláštním poměrem«, jaký má na mysli první věta § 896 obč. zák. Právě řečené ustanovení má totiž na mysli takový vnitřní právní poměr mezi solidárně zavázanými, kterým by byl rozvrhový postih upraven jinak než ustanovením první věty § 896 obč. zák., na př. tak, že jeden z dlužníků má ostatním spoludlužníkům nahraditi všechny náklady tohoto plnění, nebo že jeden z dlužníků má uhraditi celý dluh atd. Něco takového však nebylo v souzeném případě ani tvrzeno. Není tudíž žalobní nárok odůvodněn a musila býti žaloba zamítnuta. Odvolací soud potvrdil napadený rozsudek. Důvody: Jádrem sporu záleží v tom, zda Ing. Č. a M., kteří byli s žalovaným odsouzeni k solidárnímu zaplacení částky 19.270 Kč 05 h, zaplatili uvedenou částku prostřednictvím žalující pojišťovny poškozenému Václavu D. »ze svého« a zda jsou tudíž oni a místo nich pak žalobkyně oprávněna požadovati ve smyslu § 896 obč. zák. třetinu oné částky připadající na žalovaného. Odvolací soud schvaluje právní názor soudu první stolice, že tomu tak v souzené věci není, že totiž vzpomenutá částka nebyla vyplacena z majetku pojištěných inženýrů a ti tedy neutrpěli nijaké škody z úrazu, jenž se stal Václavu D., neboť oni právě proto, aby se uchránili před takovou škodou, uzavřeli pojistnou smlouvu s žalobkyní, která za placení jimi pojistné prémie převzala povinnost zprostiti je závazku náhrady škody, nastane-li pojistná událost, a zapraviti možnou škodu z vlastních prostředků za ně. To, že se jejich jmění zmenšovalo placením pojistných prémie, nepadá tu na váhu, poněvadž pojistnou smlouvu uzavřeli nehledíce na konkrétní případ, jenž jest podkladem souzené právní rozepře, a jejich obligační nárok vůči pojišťovně, aby ona místo nich odškodnila Václava D., není jměním ve smyslu § 896 obč. zák., které bylo zaplacením odškodného nějak zmenšeno a jež má proto býti postihem zase doplněno. Ani tenkrát, kdyby byli oba pojistníci zaplatili Václavu D. příslušnou částku z vlastní kapsy a teprve pak se domáhali na pojišťovně, aby ona jim nahradila onu částku podle své pojistné povinnosti, nebylo by lze tvrditi, že platili »ze svého«, jak to má na mysli § 896 obč. zák., neboť se hotová výplata z vlastních prostředků stala jen formálně a přechodně, a újmu vzniklou tím jejich jmění nahradila hned potom pojišťovna sama, takže opět nastal stav, který byl důvodem k uzavření pojistné smlouvy, aby totiž risiko činnosti, jež jest

podkladem pojistné odpovědnosti, bylo s nich samých přesunuto na žalující pojišťovnu. Jestliže však Ing. Č. a M. sami nemají postižního nároku proti žalovanému podle § 896 obč. zák., nemůže příslušet ani žalobkyni a soud první stolice proto právem zamítl její žalobu.

Nejvyšší soud uznal podle žaloby.

Důvody:

Pro souzený případ jest rozhodující, jak se mají vyložit slova »ze svého«, použitá v § 896 obč. zák. Rozhodnutí nejvyššího soudu č. 4461 a 7731 Sb. n. s., na něž se nižší soudy odvolávají, se nehodí plně na souzený případ, poněvadž v nich nebyla zásadně řešena otázka, jak jest vyložit slova »ze svého«, nýbrž vycházelo se tam pouze z předpokladu, že slova ta značí »ze svého majetku«.

Předeslati jest, že nerozhoduje, zda se rozvrhový postižní nárok posuzuje podle § 1302, poslední věta, obč. zák. nebo podle § 896 obč. zák., poněvadž ono prvně uvedené ustanovení má zřejmě na zřeteli ustanovení § 896 obč. zák., a nezáleží proto na tom, že § 1302, poslední věta, obč. zák. neobsahuje též slova »ze svého«, uvedená v § 896 obč. zák.

Slova »ze svého« nelze však vyložit tak, že postižník musí celý dluh, za nějž společně s ostatními spoludlužníky jest zavázán rukou společnou a nerozdílnou, zaplatiti ze svého pohotového majetku. Neboť ustanovení § 896 obč. zák. praví jen »ze svého«, nikoliv »ze svého majetku«. Nezáleží tedy na tom, jakým způsobem si solidární spoludlužník obstará peněžní prostředky k zaplacení celého dluhu. Placením »ze svého« nelze rozuměti jen použití takového jmění, které plátce má již v době vzniku svého závazku k zaplacení celého dluhu, a nelze proto ze slov »ze svého« vyvoditi, že to musí býti takové placení, kterým plátce zmenšuje svůj dosavadní, již trvající majetek. Stačí, že zaplatil celý solidární dluh sám (§ 891 obč. zák.), neboť tím jest splněn zákonný předpoklad postižního nároku proti druhému solidárnímu spoludlužníku podle § 896 obč. zák., za něhož i jeho podíl zaplatil. Jak se plátce vypořádá s onou osobou, od níž si snad obstaral platební prostředky, jest jeho věcí, poněvadž se to týká pouze poměru mezi ním a osobou, která mu poskytla platební prostředky, a nikoliv jeho poměru k solidárnímu spoludlužníkovi.

V souzeném případě byli solidárně zavázáni spoludlužníci Ing. Č. a Ing. M. odpovědnostně pojištěni u žalující pojišťovny, která zaplatila poškozenému Václavu D. celý dluh, tedy i podíl připadající na nepojištěného solidárního spoludlužníka-žalovaného, Karla B. Nárok pojistníků proti pojišťovně, aby byli zproštěni škody z plnění třetí osobě (§ 120, odst. 1, zák. č. 501/1917 ř. z.), byl dokonce součástí jmění pojistníků, neboť pojištění sloužilo tomu, aby si pojistníci zajistili peněžní fond, z něhož měla býti hrazena škoda, za niž pojistníci odpo-

vidají z pojistné příhody, která by se v budoucnu dostavila a byla kryta pojištěním. Účelem tohoto peněžního fondu bylo tudíž zabrániti zkrácení pohotového majetku pojistníků pro ten případ, že pojistníkům vznikne závazek k náhradě škody z pojistné příhody, kryté pojištěním. Měl proto nárok pojistníků na zproštění takové škody určitou peněžní hodnotu a byl součástí jejich jmění.

Nárok pojistníků proti pojišťovně na zproštění škody se změnil v nárok na plnění ovšem teprve dostavením se pojistné příhody, avšak to nic nemění na správnosti názoru, že nárok na zproštění škody byl součástí majetku pojistníků, neboť změnou v nárok peněžní byl jen uskutečněn a proveden nárok na zproštění škody.

Ostatně »majetkem« jest rozuměti i pohledávky a § 127 zák. č. 501/1917 ř. z. označuje nárok pojistníků jako náhradovou p o h l e d á v k u. K této náhradové pohledávce má poškozená třetí osoba podle téhož ustanovení zákonné zástavní právo, ale nárok na náhradu škody má jen proti pojistníkovi, nikoli proti pojišťovně, z čehož nepochybně plyne, že náhradová pohledávka jest součástí majetku pojistníkov. Bylo-li tudíž v souzeném případě použito této náhradové pohledávky pojistníků k zaplacení celého dluhu poškozenému Václavu D. (srov. účinný § 128 zák. č. 501/1917 ř. z.), bylo plněno dokonce z jejich majetku.

Tím vznikl pojistníkům rozvrhový postižní nárok podle § 896 obč. zák. proti nepojištěnému solidárnímu spoludlužníku žalovanému Karlu B. a, postoupili-li pojištěnci tento nárok v pojistných podmínkách pojišťovně, jest postup ten právně účinný. O účinnosti tohoto postupu bylo by lze uvažovati ovšem ještě i s jiného právního hlediska. Pojišťovna převzala do pojistných podmínek neúčinné ustanovení § 62, odst. 1, zák. č. 501/1917 ř. z., podle něhož, má-li pojistník nárok na náhradu škody proti třetí osobě, přechází nárok na pojistitele, pokud nahradí škodu pojistníkovi. Přes to, že toto zákonné ustanovení jest všeobecné a že podle jeho doslovu a smyslu jde tu o škodu, kterou způsobila třetí osoba přímo pojistníkovi a nikoliv jiné osobě, lze — hledíc k neúčinnému § 126 zák. č. 501/1917 ř. z. — míti za to, že ustanovení § 62, odst. 1, zákona platí i při odpovědnostním pojištění i co do postižního nároku pojistníka podle § 896 obč. zák. Převzala-li pojišťovna neúčinné ustanovení § 62, odst. 1, uvedl. zák. do pojistných podmínek, jsou i tato — třeba pouze smluvená — ustanovení účinná.

Vznikl-li tedy pojistníkům postižní nárok proti spoludlužníku Karlu B., mohli jej platně postoupiti pojišťovně (§§ 1392, 1394, 442 obč. zák.).

Naproti tomu neobstojí názor, že pojišťovna platila poškozenému vlastním jménem a že mu platila ze svého. Ona sice plnila vlastní dluh, avšak jen v poměru k pojistníkům, neboť jen těm byla pojistnou smlouvou zavázána zprostiti je škody a uhraditi pohledávku poškozeného, nikoliv ale v poměru k poškozenému, protože tomu nic nedlužila; ten neměl žádného nároku proti ní, nejsa účastníkem smlouvy, nýbrž mě

nárok jen proti pojistníkům. V poměru k poškozenému neplatila tedy pojišťovna vlastním jménem, nýbrž za pojistníky, kteří ji dali pojišťovací smlouvou poukaz (§§ 1400 a 1401 obč. zák.), aby uhradila za ně pohledávku poškozeného. Neplatila také »ze svého«, neboť uzavřením pojistné smlouvy vznikl nejen nárok pojistníkův na zproštění škody, nýbrž zároveň i závazek pojišťovny, a o tento závazek se zmenšilo její jmění, a to hned hotovostí pojistné smlouvy, nikoli teprve zaplacením pojistné hodnoty. Placení se strany pojišťovny bylo jen důsledkem jejího dříve již převzatého závazku. Pojišťovna musila s touto možností počítati hned od hotovosti pojistné smlouvy, musila potřebnou částku míti pohotově hned od hotovosti smlouvy a tato částka byla tedy podmíněně vyloučena z jejího majetku. Bezvýznamné jest, že výsledek pojistné smlouvy dopadl pro ni nepříznivě tím, že se dostavila pojistná příhoda, poněvadž pojistná smlouva je smlouva odvázná.

Nebylo by ani spravedlivé, kdyby nepojištěný spoludlužník — žalovaný Karel B. měl býti zproštěn jakékoliv náhrady škody jen proto, že náhodou ostatní solidární spoludlužníci byli odpovědnostně pojištěni. Vždyť by tím byl bezdůvodně obohacen. Ovšem dalo by se proti tomu namítnouti, že by i pojistník byl bezdůvodně obohacen tehdy, kdyby pojistné podmínky neobsahovaly ustanovení o postupu postižního nároku pojistníkovu pojišťovně. O takový případ sice v souzené věci nejde, ale i pak by závěr ten byl mylný. Pojistník by si totiž nemohl podržeti pro sebe částku, kterou by byl vymohl rozvrhovým postihem na nepojištěném solidárním spoludlužníku. Na tuto částku by měla nárok pojišťovna i bez postupu. Neboť pojišťovna jest povinna zprostiti pojistníka jen té škody, za kterou pojistník odpovídá. Vymohl-li by si pojistník postihem na nepojištěném spoludlužníku podíl na tohoto připadající, utrpěl by ve skutečnosti pouze škodu rovnající se celému dluhu, který za něj pojišťovna zaplatila po odpočtení onoho vymoženého podílu. Pojišťovna by zaplatila celý dluh zřejmě jen za předpokladu, že pojistník jest povinen zaplatiti celý dluh ze svého. Odpadl-li by tento předpoklad tím, že pojistník si vymohl postihem na spoludlužníku na něho připadající podíl, odpadl by také důvod, proč pojišťovna zaplatila poškozenému i tento podíl. a mohla by jej podle § 1435 obč. zák. požadovati na pojistníkovi.

Čís. 17077.

Zástavní právo zapsané ve smyslu § 38 III. dílčí novely k obč. zák. pro novou pohledávku v pořadí a do výše zástavního práva již vázajícího na nemovitosti působí proti zadním knihovním věřitelům v tomto pořadí jen tehdy, je-li z pozemkové knihy zřejmé omezení, že nabude právní účinnosti, bude-li do roka vložen výmaz staršího zástavního práva. Nestalo-li se tak, nezáleží na tom, zda se skutečně do roka stal výmaz staršího zástavního práva.